

arallegim**ELS LLIBRES
I LES COSES****IGNASI
ARAGAY****Perdre el temps
és molt educatiu**

Jean-Jacques Rousseau creia que la regla més útil de l'educació no era guanyar temps sinó perdre'l. "Tota una paradoxa venint del fill d'un rellotger" suís, diu Josep Muñoz Redón, autor de *L'illa de Rousseau* (Octaedro), la narració d'un viatge amb amics a Suïssa a la recerca de l'esperit natural del filòsof ginebrí, un il·lustrat heterodox, romàntic *avant la lettre*, amant del paisatge i la botànica, dels gats, de les dones (però no del sexe), preocupat per l'educació (però no pels fills: els quatre els va abandonar en orfenats), contrari a la propietat privada (però protegit per nobles hisendats), apassionat per la música (i pel silenci dels boscos), convençut de la bondat intrínseca de l'ésser humà (i de la maldat congènita de la societat).

La Suïssa de Rousseau (1712-1778) era el país més industrialitzat d'Europa, i Ginebra, la ciutat dels llibres: hi havia moltes impremtes. Però no sé si tantes com bancs avui. Ara potser és el més ric. El més feliç? Muñoz Redón i la seva colla d'amics filòsofs hi peregrinen a la recerca de la felicitat resseguint el rastre d'aquell autodidacte rodamon del segle XVIII, precursor de les teories de Charles Darwin i Karl Marx però també del pensament democràtic, el nacionalisme, el liberalisme i, per descomptat, de la Revolució Francesa. Rousseau, tímid i misantrop, és un pou sense fons, contradictori i apassionat.

Durant els sis anys que va viure a Montmorency sota l'emparedat de Madame d'Épinay, a més d'*El contracte*

GETTY

social ("L'home ha nascut lliure, però a tot arreu es troba carregat de cadenes"), va escriure *Emili o De l'educació*, que li va valdre l'exili de França, i *La nova Eloïsa*, el primer *bestseller* de la història. Són els dos llibres en què exposa les seves idees sobre l'educació pràctica, moral i sentimental: ni autoritarisme ni permissivitat, pietat i perdó, deixar que es desenvolupi la sensibilitat dels nens i nenes a fi que siguin lliures, que no quedin lligats per l'artificialitat de les regles, que mani la natura de l'infant, el bon salvatge, la innocència. Encara pesa molt, aquest mite desmentit per l'antropologia moderna.

Baixet (feia amb prou feines un metre i mig), amb malformacions congènites a les vèrtebres, la vesícula i el cor, sembla que va patir trastorns bipolars. Caminava molt i ho feia sol. Al final de la seva vida anava sempre

abillat amb gorra i vestit armeni, més còmode (i natural, diria ell) que l'encotillada moda de l'època. A més dels llibres, al llarg de la vida arribà a escriure 3.000 cartes. Va bascular del protestantisme inicial al catolicisme i de nou al protestantisme. Algú el va qualificar de "filòsof salvatge", però la veritat és que la seva natura refinada, ètica, el va empènyer a una vida de col·leccionista de plantes i dones com si fossin paradisos perduts.

Perdre el temps? Us recomano que us desfeu per unes hores del mòbil i les perdeu llegint aquest assaig divagador, a l'estil Montaigne, del professor jubilat Muñoz Redón, que es clou amb una carta al seu últim grup d'alumnes que no es va atrevir a llegir el dia del seu comiat, una carta que amagava "el missatge rousseauianà que cal ser pacients per descobrir".

**UN TAST
DE CATALÀ****ALBERT PLA
NUALART**

Una norma repetida als que comencen a escriure és "Posa més punts", és a dir, fes les frases més curtes. No se'ls diu gaire, i també caldria, "Posa menys comes". Els editors de textos traiem més comes que no pas en posem. Per què? Perquè l'escola i la tradició tendeixen a associar les comes a les pauses, i qui comença a escriure tem que si la frase s'allarga el lector se li ofegui. Que no pateixi: cap lector ha mort llegint textos amb poques comes i, en canvi, molts s'hi han perdut o no els han entès per un excés de comes. Posar menys comes dona més valor informatiu a cada coma que es posa.

Més enllà de certs usos convencionals, la coma va més lligada a l'entonació (a la corba melòdica) que a les pauses. Té el paper crucial d'ajudar-nos a triar la bona entonació d'una

**Acostumem-nos a
posar menys comes (1)**

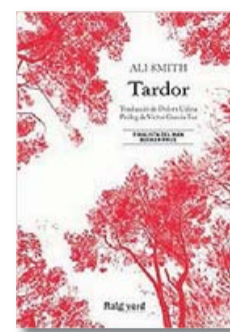
frase. I com que l'entonació és un reflex oral de la sintaxi, una frase ben entonada és també una frase ben interpretada sintàcticament. Sovint oblidem que la lectura, per silenciosa que sigui, sempre va lligada a una entonació, i que una mala entonació –oral o mental– fa que no entenguem o entenguem malament el que llegim.

Anem a un exemple: "Això últim estaria molt bé, si no fos que es veu l'esforç de molts mitjans per carregar la culpa en l'exrei per preservar la imatge de la Corona". La frase té

dues possibles entonacions: 1) La que marca un descens tonal en "molt bé", com si la frase s'acabés i la condicional fos només un afegit; i 2) La que manté el to en "molt bé" i fa de la condicional una part essencial per completar el sentit de la frase.

L'error aquí –i és un error habitual– és posar-hi la coma tot i voler que la frase es llegeixi amb la segona entonació. L'error és no veure que hi ha dues possibles entonacions i que la coma indueix a la no pretesa. Qui escriu troba la frase llarga i hi vol posar una coma, i la posa on –segons li han ensenyat– s'acaba la principal i comença la subordinada, però no té en compte que, en la segona entonació, la presumpta subordinada forma un tot amb la principal, i que la manera d'indicar-ho és no posar-hi la coma.

**CAP TEXT HA OFEGAT
NINGÚ PER FALTA DE
COMES I MOLTS FAN DE
MAL LLEGIR PERQUÈ
EN TENEN UN EXCÉS**

ELS MÉS VENUTS**CATALÀ****FICCIÓ****[1] Tardor**

ALI SMITH
Raig Verd
240 pàgines i 19 €

1/64**NO-FICCIÓ****[1] El fill del xofer**

JORDI AMAT
Edicions 62
262 pàgines i 18,50 €

-/1**[2] Ignot**

MANUEL BAIXAULI
Periscopi
250 pàgines i 17,50 €

9/44**[2] No diguis res**

PATRICK RADDEN KEEFE
Periscopi
576 pàgines i 22,90 €

1/11**[3] La casa de foc**

FRANCESC SERÉS
Proa
600 pàgines i 20,90 €

-/1**[3] La lluita a l'exili**

CARLES PUIGDEMONT
La Campana
384 pàgines i 21,90 €

2/10**[4] Tirant lo Blanc**

JOANOT MARTORELL
Proa
976 pàgines i 24,90 €

4/2**[4] ETA i nosaltres**

ANTONI BATISTA
Pòrtic
274 pàgines i 18,50 €

5/4**[5] Dolça introducció
al caos**

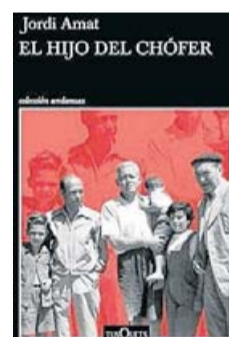
MARTA ORRIOLS / Periscopi
250 pàgines i 17,50 €

2/7**[5] L'infinít dins d'un jonc**

IRENE VALLEJO
Columna
448 pàgines i 24,95 €

-/12**CASTELLÀ****FICCIÓ****[1] Rey blanco**

JUAN GÓMEZ JURADO
Ediciones B
524 pàgines i 20,90 €

1/2**NO-FICCIÓ****[1] El hijo del chófer**

JORDI AMAT
Tusquets
252 pàgines i 18,50 €

-/1**[2] Aquitania**

EVA G. SÁENZ DE URTURI
Planeta
414 pàgines i 21,90 €

2/3**[2] El infinito en un junco**

IRENE VALLEJO
Siruela
448 pàgines i 24,95 €

1/49**[3] Un océano
para llegar a ti**

SANDRA BARNEDA / Planeta
572 pàgines i 21,90 €

-/2**[3] Dime qué comes y te
diré qué bacterias...**

BLANCA GARCÍA OREA / Grijalbo
272 pàgines i 18,90 €

2/6**[4] Línea de fuego**

ARTURO PÉREZ-REVERTE
Alfaguara
740 pàgines i 22,90 €

1/5**[4] Mujeres del alma mía**

ISABEL ALLENDE
Plaza & Janés
192 pàgines i 18,90 €

-/2**[5] Fin de temporada**

IGNACIO MARTÍNEZ DE PISON
Seix Barral
372 pàgines i 20,90 €

1/5**[5] El dominio mental**

PEDRO BAÑOS
Ariel
542 pàgines i 21,90 €

3/3

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat